

Mats Nilsson

Arkeologisk utredning inför detaljplaneläggning av fastigheten Kvibille 21:1

Hallands län, Halmstad kommun, Kvibille socken, Kvibille 21:1

Hallands Kulturhistoriska museum, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2018

Arkeologisk utredning 2018

Omslagsbild: Översiktsbild på fastighet Kvibille 21:1. Foto mot väst. Foto: Mats Nilsson (fotonr. 2018-65-2).

Layout: A. Andersson

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet

Ärende nr ms2006/02316

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Syfte och metod	6
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Resultat	7
Schaktbeskrivning	8
Platsens kunskapspotential	11
Åtgärdsförslag	11
Tekniska och administrativa uppgifter	13

Figur 1. Ortofot, utsnitt för utredningsområdet inom fastigheten Kvibille 21:1, Kvibille socken med fornlämningar inom en kilometer markerade. Skala 1:10 000.

SAMMANFATTNING

Med anledning av att Halmstad kommun detaljplanelägger ett cirka 43 000 m² stort område inom fastigheten Kvibille 21:1 i Kvibille samhälle, har Kulturmiljö Halland utfört en arkeologisk utredning på fastigheten i syfte att klargöra om det finns idag okända fornlämningar dolda under mark i det aktuella markutsnittet. Utredningen genomfördes med en bandgående grävmaskin som sammanlagt öppnade elva stycken sökschakt där matjorden avlägsnades för att undersöka om det i underliggande markmaterial framträdde arkeologiska lämningar. I utredningsområdets västra del påträffades inga anläggningar medan det i den östra delen påträffades 113 stycken arkeologiska lämningar i form av stolphål, härदार, rännor och gropar. De arkeologiska lämningarna utgör ett intressant och viktigt komplement till förståelsen av fornlämningsbilden i form av förhistoriska gravar och boplatser. Lämningarna kan också bidra till ökad kunskap om Kvibille samhälles tidigmedeltida och historiska utveckling. Kulturmiljö Halland förordar därför att en förundersökning av den östra delen av det aktuella utredningsområdet utförs inför vidare detaljplaneläggning.

BAKGRUND

Med anledning av att Halmstad kommun detaljplanelägger ett cirka 43 000 m² stort område inom fastigheten Kvibille 21:1 i Kvibille socken i Halmstad kommun har Kulturmiljö Halland utfört en arkeologisk utredning inom den berörda delen av fastigheten. Utredningens fältarbete utfördes under två dagar i september 2018 med start måndagen den 3:e september och avslutades tisdagen den 4:e september. Vid utredningstillfället rådde varmt, soligt och torrt väder med temperaturer kring 20°C. Uppdragsgivare var Halmstad kommun, Mark och exploateringsavdelningen, kommunledningsförvaltningen.

SYFTE OCH METOD

Utredningens syfte var att utreda fornlämningsbilden inom utredningsområdet samt att så långt som möjligt bedöma och beskriva denna. Resultatet skall ligga till grund för Länsstyrelsens bedömning av behovet av ytterligare beslut samt för företagarens vidare planering av området.

Vid utredningen användes en bandgående grävmaskin med en planeringsskopa på 1,7 meters bredd. Schakten fördelades på ett avstånd av cirka 40 meter med viss förtätning där arkeologiska anläggningar påträffades.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Utredningsområdet är beläget i en svag västsluttning i åkermark direkt norr och väster om Kvibille samhälles centrala bebyggelse, på en höjd över havet mellan 35 till 45 meter. Äldre kartmaterial från slutet av 1700-talet visar att utredningsområdet historiskt tillhört inägomarkerna, (historiskt kartöverlägg Kvibille socken Akt 8 år 1788). Under matjordslagret som varierade mellan 0,5 till 0,3 meter i mäktighet består det underliggande markmaterialet av ljusbrun siltig till lerig moränsand. I den västra lägre liggande delen av utredningsområdet är markmaterialet mer finkornigt samt fuktigare och består omväxlande av mörkbruna humösa vattenavsatta lager. Ovan 40 metersnivån i den östra delen av utredningsområdet är det underliggande markmaterialet torrare och växlar mellan brun sand till ljusbrun lera med rostjordsinslag.

I närområdet på cirka en kilometer från utredningsområdet finns ett flertal fornlämningar bestående av boplatser, gravar och gravfält. I nordost finns bebyggelse lämningar från ett sentida torp, RAÄ 104 och i norr finns boplatzlämningar av förhistoriska hus från yngre bronsålder och äldre järnålder, RAÄ 137. Närmare utredningsområdet mot norr har fynd

Figur 2. Fotografi på fynd påträffade i närområdet till utredningsområdet. Från vänster håleggad bergartsyxa i grönsten RAÄ 74:1, spånkrapa 75:1 och tunnackig flintyxa 76:1. Foto: Mats Nilsson (fotonr. 2018-65-7).

av en håleggad bergartsyxa RAÄ 74:1, en spånkrapa RAÄ 75:1 och en tunnackig flintyxa RAÄ 76:1 påträffats. I nordost ligger Kvibille medeltida kyrka där en runsten, RAÄ 31:1 finns inmurad i den södra korväggen. En slipsten skall också ha funnits i kyrkans trappa intill sakristian, RAÄ 31:2. Väster om utredningsområdet förekommer ett antal förhistoriska gravar i form av högar, RAÄ 35:1, 40:1, 36:1 och 36:2 samt en flatmarksgrav 36:3. I söder har ett depåfynd med bland annat armringar och arabiska mynt från 800–900 ta- len påträffats RAÄ 56:1 och förhistoriska gravhögar RAÄ 45:1, 28:1 och 28:2, RAÄ 27:1 samt 29:1. Mot sydost ligger den tidigare avrättningsplatsen RAÄ 20:1, gravhög och sten- sättning RAÄ 21:1 och 21:2 samt stensättning 88:1. I samma område finns även högar och stensättningar RAÄ 11:1, 11:2, 11:3, 11:4 och 11:5, RAÄ 15:1, 15:2, 16:1, 16:2 samt ett gravfält med stensättningar 14:1.

RESULTAT

Elva stycken sökschakt öppnades inom utredningsområdet till en sammanlagd längd av 944 löpmetrar, motsvarande 1624 kvadratmeter frilagd yta. I den västliga delen av utrednings- området som också sluttar åt väster hittades inga arkeologiska anläggningar. Denna del av utredningsområdet är belägen på en höjd lägre än 40 meter över havet. I detta område fö- rekommer vattenavsatta humösa lager under matjorden. Cirka 130 meter österut i utred- ningsområdet ovan 40 metersnivån påträffades ett större antal arkeologiska anläggningar. Den östra delen av utredningsområdet är också planare. Framför allt är det i schakten 431, 734, 1532 och 1647 som anläggningarna har påträffats. Dessa bestod av 101 stycken stolp-

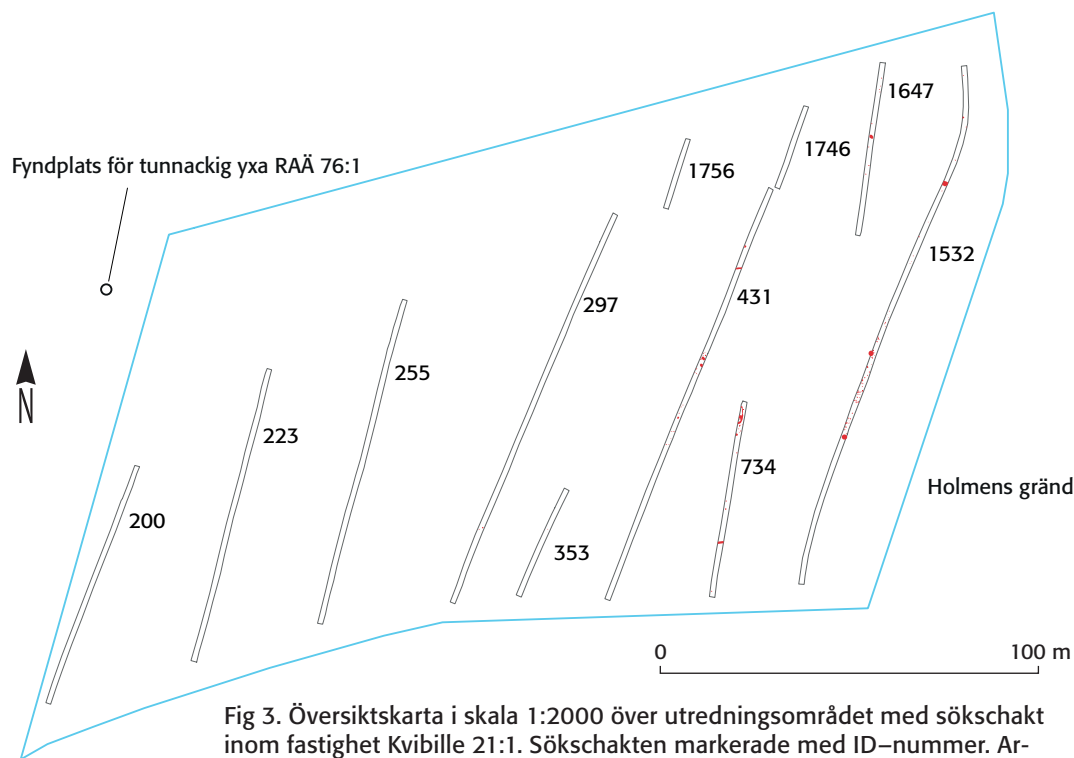

Fig 3. Översiktskarta i skala 1:2000 över utredningsområdet med sökschakt inom fastighet Kvibille 21:1. Sökschakten markerade med ID-nummer. Arkeologiska anläggningar=röd.

hål, 5 stycken rännor, 4 stycken härdar, 2 stycken gropar och 1 pinnhål. I den norra delen av schakt 734 hittades ett stolphål med några enstaka brända ben och i samma schakt längre söderut påträffades en mindre keramikskärva av järnålderstyp. I schakt 1532 hittades bränd lera i två stolphål, varav det ena lerfyndet kan vara en rest av lerklining eller möjligen ett fragment från en vävtyngd. De arkeologiska anläggningarna i schakt 1532 förekom även i partier med lera vilket i Halland kan sägas vara mycket ovanligt. I schakt 1647 bestod markmaterialet under matjorden av mörkbrun sand med enstaka framträdande stolphål. Dessa var mer urlakade än de stolphål där keramik och bränd lera hittades vilket möjligen kan tyda på att de tillhör en period äldre än järnålder.

SCHAKTBESKRIVNING

Längd och area avrundat till närmsta halvmeter:

Schakt 200. Längd 81 meter. Area 137 kvadratmeter. Matjordslagrets djup 0,4 meter. Underliggande markmaterial, ljusbrun siltig sand. I den södra delen fuktigare material.

Schakt 223. Längd 96 meter. Area 167 kvadratmeter. Matjordslagrets djup varierade från 0,3 meter i söder till 0,5 meter i norr. I den södra delen fuktig ljusbrun silt i det underliggande markmaterialet.

Schakt 255. Längd 107 meter. Area 187 kvadratmeter. Matjordslagrets djup 0,5 meter. I den norra delen 0,2 till 0,3 meter. Underliggande markmaterial ljusbrun lerig silt till lera med rostjordsinslag.

Schakt 297. Längd 135 meter. Area 234 kvadratmeter. Matjordslagrets djup 0,3 meter. Underliggande markmaterial ljusbrun sand, ställvis lerig.

Schakt 353. Längd 38 meter. Area 63 kvadratmeter. Matjordslagrets djup 0,4 meter. I den norra delen 0,3 meter. Underliggande markmaterial ljusbrun sand.

Schakt 431. Längd 142 meter. Area 245 kvadratmeter. Matjordslagrets djup 0,3 meter. Underliggande markmaterial brun sand till silt med rostjordsinslag. Rikligt med anläggningar.

Schakt 734. Längd 63 meter. Area 111 kvadratmeter. Matjordslagrets djup 0,3 meter. Underliggande markmaterial i söder ljusbrun lerig silt. I övrigt brun sand. Rikligt med anläggningar.

Schakt 1532. Längd 176 meter. Area 300 kvadratmeter. Matjordslagrets djup 0,3 meter. Underliggande markmaterial ljusbrun lerig silt omväxlande med lera. Rikligt med anläggningar även i leran.

Schakt 1647. Längd 56 meter. Area 94,5 kvadratmeter. Matjordslagrets djup 0,6 meter. Underliggande markmaterial brun till mörkbrun sand. Enstaka äldre anläggningar.

Schakt 1746. Längd 28 meter. Area 46 kvadratmeter. Matjordslagrets djup 0,3 meter. Underliggande markmaterial siltig sand med rostjordsinslag.

Schakt 1756. Längd 23 meter. Area 38 kvadratmeter. Matjordslagrets djup 0,3 Underliggande markmaterial lerig siltig sand med rostjordsinslag.

Figur 4. Schakt 431 med arkeologiska anläggningar. Foto mot norr. Foto: Mats Nilsson (fotonr. 2018-65-3).

Figur 5. Schakt 734 med arkeologiska anläggningar. Foto mot norr. Foto: Mats Nilsson (fotonr. 2018-65-5).

Figur 6. Schakt 1532 med arkeologiska anläggningar. Foto mot söder. Foto: Mats Nilsson (fotonr. 2018-65-6).

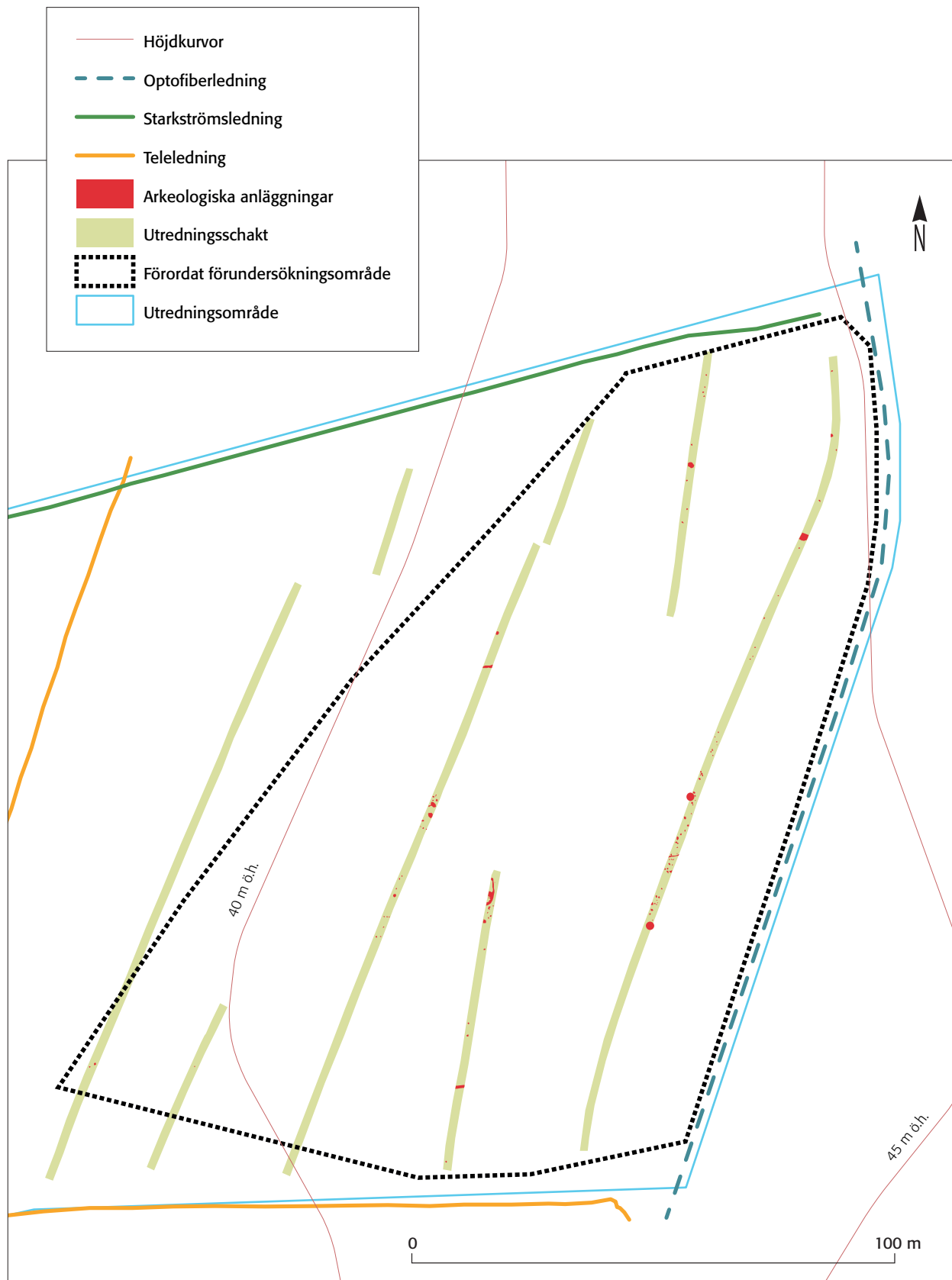
PLATSENS KUNSKAPSPOTENTIAL

Fastigheten Kvibille 21:1 ligger centralt placerad i det fornlämningstäta brytområdet mellan den halländska skogsbygden och den öppna kustslätten. Kring utredningsområdet finns idag kända boplatzlämningar och gravar i form av högar och stensättningar som på vissa platser också bildar förhistoriska gravfält. På ett avstånd mellan 100 till 200 meter norr och väster om utredningsområdet har fynd av en tunnackig flintyx och håleggad grönstensyx samt en spånkrapa av flinta påträffats. Cirka 400 meter norr om utredningsområdet finns boplatsområde Kvibille RAÄ 137 som undersöktes 2008 varpå välbevarade förhistoriska boplatzlämningar av 12 hus i ett tidsspänn mellan neolitikum till yngre romersk järnålder påträffades. Ungefär 300 meter nordost om utredningsområdet finns Kvibille medeltida kyrka med en runsten inmurad i den södra väggen. Mot bakgrund den närliggande förhistoriska boplatzen, påträffade fynd och den medeltida kyrkan kan vidare arkeologisk undersökning av utredningsområdet tillföra ytterligare viktig information om Kvibille samhälles utveckling från förhistorisk tid fram till medeltid och nyare tid. De påträffade stolphålen i den östra delen av utredningsområdet, speciellt de som påträffats inom de leriga delarna i schakt 1532 är mycket intressanta att få undersöka. Om dessa visar sig vara yngre än järnålder skulle de möjligen kunna kopplas till Kvibilles tidigmedeltida bebyggelse. De urlakade stolphålen inom det sandiga partiet i schakt 1647 kan utgöra rester av neolitiska lämningar som i sin tur skulle kunna kopplas till de närliggande lösfynden av yxor och spånkrapan.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Inför vidare detaljplaneläggning förordar Kulturmiljö Halland att en förundersökning utförs inom ett cirka 17 000 kvadratmeter stort område på den östra delen av Kvibille 21:1 för att undersöka och möjliggöra datering samt provtagning på de arkeologiska lämningarna påträffade i denna delen av fastigheten.

Figur 7. Karta över förordat förundersökningsområde inom fastigheten Kvibille 21:1. Skala 1:1200.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnummer: 431–417–18.

Eget diarienummer: 2018–38.

Uppdragsgivare: Halmstad kommun, Mark och exploateringsavdelningen, kommunledningsförvaltningen.

Utförandetid: 2018–09–03 till 2018–09–04.

Personal: Linn Nordvall grävningssedare, Mats Nilsson.
I maskinen: Andreas Brämersson KS AB Anläggning & Mark.

Koordinatsystem: Sweref 99 TM.

Höjdsystem: RH 2000.

Läge: Halland, Kvibille socken, Kvibille 21:1.
Koordinater X 6295183,96 Y 367148,13.

Undersökt: 944 löpmeter, motsvarande 1624 kvadratmeter frilagd yta.

Dokumentation: Schakt och anläggningar mättes in med GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasisprojektnummer Kvibille201838U. Digitala fotografier har fotonummer 2018-65:1–8.

Fynd: Inga fynd har tillvaratagits.

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se